

דוד פוגל

בשטינהוף

[פרק מן הרומן "חיי נשואים"]

שעה קלה השתרך גורדנייל באין מטרה לאורך
פרנק-יוזפסקיי. מתעכב מזמן לזמן להתבונן בחלון-ראוה,
מעשה הולך-בטל. אחר פלג את המרצפת ונגש אל חוף
התעלה. נשען בחוזהו אל המעקה, צוארון אדרתו זקוף,
הציץ למטה, על פני המים החרישים, עכורי-הסתו, שכל
הצנה החודרת נדמתה כנודפת רק מתוכם. מעומדים בסירה
מתנדנדת אָמְנוּ עצמם שני שוטרים בשיט מהיר, אחד
חותר במשוט יחידי בתנועות זריזות וחסונות, בעוד שחברו
בוחש את המים בכלונס ארוך, כמחפש מה על קרקעם.
הם מחפשים כבר עכשיו את זה שיטביע עצמו מחר או
לאחר חודש, חלף רעיון את גורדוייל בהסתלקו מן
החוף, והלה עדיין לא עלה בדעתו אף צל של מחשבה
לשים קץ לחייו... בתחנת הטרכם שליד גשר-סטיפני
הכיר בעברו את אמה של פרנצי מיטלדורפר, של זו
האשה הצעירה, שנתעלפה לפני חצי שנה על ככר-קרל,
ושלחה אותה אז לביתה. מאותו יום שוב לא נזדמנה לו
השעה לבקרן, אם גם קבל על עצמו פעמים אחדות לצאת
אליהן.

נגש אל הזקנה, שהכירתהו כרגע, ושאל לשלום בתה.

— אה, אסון כזה! — התחילה מיד קובלת — אסון כזה! מוטב שלא תשאלני, אדוני החביב! מי יכול לפלל! היינו סבורים מתחילה, שאין זה אלא קלקול-עצבים חולף. „תינוקת” רפת-אונים שכמותה — הן ראית אותה, אדוני גורדויל! מעודה היתה כך, עדינה ביותר, הבל-פה. אך מיום לדתה את פריצ'ל נתרופפו עצביה כליל.

בלב נלחץ האזין גורדויל. הבין מיד את הנעשה. כבר אז, לפני חצי שנה, נולד בו החשד, שאין שלם ברוחה של האשה הצעירה, ולבו נבא לו איזו שואה.

האם האומללה המשיכה מעוצם מכאובה:

— סבורים היינו, שזה יחלוף. החלטנו לשלחה עם התינוק לנאות-קיץ. אף כי המצב קשה כעת, הן אתה יודע. חתני משתכר אך מעט. בכל-זאת אמרנו להתאמץ ככל האפשר. חתני אוהב אותה מאד, את פרנצי. אדם ישר הוא, אינו שותה, אינו משחק, רק עושה תמיד לביתו. דמינו ללוות איזה סכום מידידים. לעבוט כמה תכשיטים, אין זה הרבה, מכל-מקום — והנה קרה האסון!

— והיכן היא עכשיו?

— היכן היא? שם היא! — התותה בידה תנועה אי-מסוימה לאחורי שכמה — הם נטלו אותה! בורע נטלה! ברצוני הטוב לא הייתי נותנה להם, דמה בנפשך! אך לא יכולתי לעכב! ועכשיו כבר שני ירחים היא שם, התינוקת העלובה!

גורדוייל נחש אמנם, היכן הוא, שם זה, אך רצה לדעת דבר ברור.

— וכיצד נטלוהו? כלום עשתה מעשי-אלמות?

— מה זה עולה על דעתך, אדוני גורדוייל? איך אתה מתאר לך דבר כזה?! תינוקת תשושה ועדינה כמותה — ומעשי-אלמות! אף לא שמך מזה! לא נגעה באיש לרעה! הייתי טרודה במטבח והיא שכבה עדיין במטה. היה כעשר לפני הצהריים. חתני לא היה אז בעיר, נסע לשני ימים לוינר נוישטט לרגל העסקים. אמרתי בעצם רגע זה להכניס לה פת-שחרית, והנה עברה בכתנתה ויצאה לתוך הפרוזדור. צריך לעבור דרך המטבח, יודע אתה, כשיוצאים מן הקיטון. חשבתי, ודאי יצאה למבוא-המדרגות לצורך אנושי ועטתה תחלה בפרוזדור מעיל או סודר. כעבור שנים-שלושה רגעים תקפתני לפתע בשלה אי-מנוחה. רצתי אל המסדרון ולא מצאתיה שם, ומיד ידעתי, שקרה אסון. ירדתי כברק את המדרגות ונתפרצתי החוצה, והנה אני רואה בקרן הרחוב הגומפנדורפי קבוץ בני אדם. לבי הגיד לי תיכף, ששם היא צריכה להיות. ובאמת עמדה שם, יחפה, אך כתונת-הלילה לעורה, חורת ושותקת באמצע קהל הסקרנים, וגם שוטר כבר היה אצלה כאן שוב לא יכולתי להועיל כלום. השוטר הובילה אל בית-המשמר הסמוך, ומאז שוב לא חזרה הביתה.

הזקנה פרצה בדמעות. כעבור רגע קל פתחה שנית:

— מחרתי הביתה להביא לה שמלותיה. את פריצרל

השארתי אצל השוערת שלנו. בבית-המשמר ישבה המסכנה

על הספסל והביטה נכחה באדישות. נתנה אותי להלבישה,
 וכאשר גמרתי, אמרה רק זאת: „הרי אנו הולכות כעת הביתה,
 אמא. ויקטור (זה שם חתני) יתרעם על שאני מתמהמהת
 כל כך. הוא רעב... כך אמרה. אבל לא זזה. ואת התינוק
 גם כן לא הזכירה. „בודאי, עניתי לה, „וכי לאן נלך, אם
 לא הביתה? אולם הם לא נתנוה לילך. „צריך שרופא-
 המחוז יבדוק אותה תחילה“ – אמרו. וכך הוליכו אותה אל
 פקידות-המחוז. לאחר גמר הבדיקה, אמר אלי הרופא:
 „אשה חביבה, עלי לבשרך. לצערי, שעצבי בתך מעורערים
 עד מאד. זקוקה לפקוח-רופאים. נתן אותה לבית החולים
 הכללי. לכמה ימים בלבד. לשני שבועות, לכל-היותר. היא
 תבוא במחלקת ונגנר-יאוריק. אל תבצתי, אשה חביבה,
 רק במחלקת לקויי-העצבים“. יכול אתה לתאר לך האימה
 שנפלה עלי! לבי עמד מפעום. ודאי הגיע גם לאזניך
 שמעו של ונגנר-יאוריק, שחיי אדם נחשבים לו כאפס!...
 ברגע הראשון לא יכלתי להוציא הגה. מן הסתם הלבינו
 פני, לפי שהרופא הגיש לי תיכף כסא ושלח להביא מי. אולם
 פרנצי הוסיפה לשבת בלי-נוע, כאילו אין הדבר
 נוגע לה. התחלתי להתחנן, לטעון – הכל לריק! „וזהי
 מרה-שחורה מפורשת“, אמר הרופא, „מלנכוליה עם מצבי-
 מגור והרהורי אבוד-עצמי. טעונה היא השגחה מעולה. מה
 תעשי, אם תקפוץ בלילה מן החלון? מעונכם הרי נמצא.
 נוסף לזה, בדיוטה השלישית! כלום יכולה את להתחייב
 להפקיד עליה שתי אחיות-חולים, אחת של יום ואחת של
 לילה? ובכן איפוא? והוא טלפן אל בית החולים ומקץ

חצי שעה בא הקרון והיא נלקחה אל מחלקת וגנר-יאוריק. מובן ממילא, שנסעתי עמה. כל הדרך החרישה. רק אחר כך, כאשר היינו כבר שם, נתפרצה לפתע ביבבה פולחת-לב. „אמא, וכי היכן אני נמצאת?” „את בבית החולים, בתי, את חולה.” אמרתי והרגשתי תוך-כדי-כך, שרגלי מתקפחות תחתי. „איני רוצה, אמא, איני רוצה! אין אני חולה! אני רוצה הביתה, הביתה!” – צעקה והכחה על סביבה. אני נתעלפתי, וכששבה אלי רוחי, שוב לא מצאתיה אצלי.

נגבה עיניה האדומות מבכי. גורדוייל עמד והביט אל האם האומללה ברחמים עמוקים ולא אמר מלה.

– וסבור אתה, שנשארה שם? – המשיכה במר-רוחה – רק שלשה ימים! לא יותר משלשה ימים! אמרו: „אין מקום כאן! כאן רק תחנה עראית, לכמה ימים בלבד, ומכאן הם נשלחים לשם. המחלה תמשך כמה שבועות, ואפשר גם כמה ירחים, לעולם אי אתה יכול לדעת למפרע במחלה זו, פעמים שני חדשים, פעמים חצי שנה גם כן, וכאן אין מקום.” התנגדתי, בכיתי, התחננתי, דברתי עם הפרופיסור עצמו, עם וגנר-יאוריק. הלה השיב: „נראה, אם רק תהא אפשרות – בחפץ-לב, אבל אם הם אומרים בהנהלה, שאין מקום, מסתמא אין, והשתדלותי לא תועיל. שם, אגב, טוב מפה. הבנין שלנו ישן ושם הכל חדש ומותאם לצרכי החולים. רק השם מפחיד. משפט-קדום ותו לא!” וכשבאתי למחרת לבקרה, נודע לי, שכבר העבירוה לפני הצהריים לשטיינהוף*.) ומאז היא שם – סִימה האשה.

(*) מוסד גדול לחולי-רוח על-יד וינה.

היתה הפסקה קצרה. אחר שאל גורדווייל:

— ומה מצבה כעת? ההוטב מעט?

— האם יודעת אני? מי יכול לדעת זאת! הרופא

אמר לי לפני שבוע, שהוטב הרבה, ושאם תוסיף כך, תוכל לחזור הביתה בעוד שני חדשים. אני עצמי איני יכולה להבחין כלום. בזמן הראשון מאנה לאכול. חפצה למות ברעב, כך אמרה. נאלצו להזינה הזנה מלאכותית. אדישה היתה לכל דבר. ותאר לעצמך: גם לא חפצה לראותני, בבואי לבקרה. ואף לתינוק לא שאלה, היתה תמיד רק שותקת. עכשיו מדברת היא כבר מעט ואוכלת מה שאני מביאה לה. פעם הבאתי עמי את התינוק — זה היה עוד בזמן הראשון — דמיתי, שתשמח בו, אך היא לא שמה לב אליו כל-עיקר. מאז שוב לא הבאתיו. חתני יוצא לשם רק אחת לשבוע, טרוד הוא. לפני יומים בקשה, שאביא לה תפוחי-זהב. עכשיו הריהי כבר ממתינה לי מציצה בעד החלון, בימים שהיא משערת, שאני צריכה לבוא — ספרה לי האחות. לפני ימים מספר גם שאלה אותה, את האחות, לשלום התינוק. אך תמיד היא רוצה הביתה. הפרידה קורעת לב. אין היא נותנת לי לילך משם. שאקחנה עמי הביתה — בוכה, מתחננת, רצה אחרי עד לדלת. בשובי מן הבקור, הריני חולה תמיד שני ימים. איני יכולה לראות ביסורי התינוקת.

— באיזה אפֶדֶן היא נמצאת? חפץ אני לבקרה.

— היא בשבעה. מתחילה היתה בתשעה, אבל לפני

שבועים העבירוה לאפֶדֶן שבעה. כאן חולים יותר קלים,

אומרת האחות. אני עצמי אינה מבחינה כלום. חולים
מסכנים הם גם פה גם שם.
גורדוייל החליט לצאת תיכף לשטיינהוף ונפרד מן
האשה.

– עליך לומר שם, אדוני גורדוייל, כי שאר-בשרה
אתה, שאם לאו, לא יניחוך להכנס.
הלך לטלפן אל הלשכה. מוטב היה, לו היה אחר
מטלפן במקומו – הרהר – אולריך, למשל. וכדרך שיקרה
לפרקים, נתקל באמת בחברו אולריך סמוך לתא-הטלפון
הפומבי.

פלוני, שמשרתו אבדה לו לפני שבועות מספר, היה
מהלך בַּטֵּל, מַטִּיל ברחובות, מרבה בישיבת בית-הקפה
וכותב מפרק לפרק שיר. בהיותו לפי שעה סמוך על שולחן
דודו, לא ידע מחסור.

– אינך הולך אל הלשכה, מפני-מה?
– איני מרגיש את עצמי בטוב – זה בשביל ד"ר
קרינדל, ובשבילך: אין בי חשק. זולת זה עלי לצאת
לשטיינהוף. רצונך להספח אלי?
– לא! מרצון לא אלך לשם, עד שלא יהיו כופין
אותי. – צחק אולריך – כלום מי יש לך שם?
– מכרה אחת. אך עכשו נודע לי, שהיא חולה.
ולמה אתה?

– אני להַרְנָהוּף. עדיין לא הצצתי היום בעתון.
אפשר תכנס גם כן, לכשתשוב?
– לפני חמש בודאי לא אחזור. זה רחוק.

— אין בכך כלום! אמתין לך.

גורדוייל קנה לוח־שוקולדה ותפוחי־זהב אחדים ופרש לדרך. ואחרי נסיעה של שלשת רבעי שעה נמצא מתקרב אל מטרתו, נלחץ מעומד בין נשים מדלת־העם, מזוינות סלסלות וצקלונים מכילים תבשילים חמים, בטָרם יחיד־הקרון, שמקשר קצה העיר עם המוסד. זה האחרון השתרע על פסגה נרחבת, היה נשקף למרחוק, — עיר בדולה לעצמה, מוקפת סיג־ברזל גבוה, מחוץ לתחומי העיר האחרת, — וכפת בית־כנסתו המוזהבה הבהיקה לתוך היום המעונן בברק חרישי וכבוש. יותר שנתקרב, יותר נעשה נפעם, אחוז מין מורך־לב אי־מסוים. כשעמד הטרם מתוך הזדעזעות אחרונה וקול־גרודו נקפד בבת אחת, נשתררה תחילה דומיה מבעיתה. החיים עצרו נשימתם. נדמה, שהנוסעים מעומעמים בדעתם: לרדת או להשאר בקרון. סמוך לכך נתקעה לתוך זו הדממה, בפתיעה מקרישת־דם, צריחת־אימים חדה, ממושכה, צריחה בהמית נוקבת של אשה, שבאה ממרחק־מה וכמו מעבר גיא־הבור הנרחב, המתקצר לרגלי המוסד. רטט צונן חלף גבו של גורדוייל. אחר־כך היתה דממה כפולה. אשה זקנה פלטה אל חלל העולם: „החולים המסכנים — מכאובים להם“. גורדוייל ירד עם המון המבקרים, חנה רגע סמוך לטרם, ואחר נתקרב אל השער. מעבר לגדר נתפרץ עכשיו צחוק־שטן לועג, רחב, צולל, נשמע למרחוק, שנמוג לתוכו קול־אשה דק ורם ויפה, מזמר שיר עליו של אופיריטה, שהיה מוכר לגורדוייל היטב, להיותו מושר למטה בעיר בפי כל. ודוקא

זה השיר העליון עשה עליו כאן רושם מדכא ביותר, כאילו נתבטאה אך בו בלבד כל ענותם של חולים אלו, ואף זו של כל המין האנושי כולו.

השוער האתליטי, בשפם־האימה העבה והסמור כשתי קרנים, הורהו את הבנין הלבן שמנגד לשער, בית הנשיאות וההנהלה, ליטול שם כרטיס־כניסה, הכרטיס בידו, טיל עוד שעה קלה, טרם יכנס אל האפדן הדרוש, בשתי־וערב של השדרות המרווחות, הנקיות, הזרועות חצץ פחות, שלצדן רצים פסי מסלה צרה להובלת המזונות מן המטבח. מבין האילנות המרובים, המדשאות, גנות־הפרחים, תמרו בנינים יפים, בעלי שתיים ושלוש דיוטות, מטויחים טיח לבן, מרוחקים למדי זה מזה, כל אחד מוקף גדר גבוהה של חוטי־ברזל מסורגים. הסתו היה כאן בנגלה. האילנות כבר היו חשופים לגמרי, ולצדי השדרות צבורות היו תלוליות של סוהת שלכת מכורכמה. מעוכה. האויר היה כאן יותר חריף, יותר צונן. נראו אחיות בחלוקים אפרורים ושביסים, שומרי־חולים אמיצים, מבקרים מהלכים שלובי־זרוע עם חוליהם – וכולם, נדמה לגורדווייל, הבעת־פנים מיוחדת היתה להם כאן, כאילו היו שיכים לגזע אנושי שונה. היתה בו ההרגשה, שהוא מצוי בעולם אחר, חדש, שחוקי חיים ומות לו אחרים, מקום שבטלו ממילא כל הענינים והטרדות של העולם הרגיל, המרוחק שם למטה. אורלוגין המליט שלשה צלילים והזכירו, שצריך להכנס, כדי שלא לאחר מועד הבקורים. הוא שאל אחת עוברת לדרך, נגש ולחץ על כפתור הפעמון. אחת חסונה, שפרצוף סמוק ומגושם לה, פתחה

לו את הדלת במפתח ונעלתה שוב מאחוריו על מסגר.
 העלתהו אל הדיוטה הראשונה, פתחה דלת לתוך מסדרון
 ארוך ונהיר, ונעלה אף זו על מסגר.
 - ימתין כאן! - הראתה על דלת מימין - אקרא
 לה מיד.

והיא נתנה בקול רם, לאורך המסדרון המהודד:
 - פרזי מיטלדורפר, בקור! התלבשי חיש!
 גורדויל נשאר עומד ליד דלת החדר המוקצה
 ל"בקורים". לבו פעם בעזו. בכותל מנגד היתה שורה של
 דלתות נעולות. מפרק לפרק עברה אחות במסדרון. חולה
 אחת. מן הלא־אנושות כנראה, הסתובבה אילך ואילך,
 בנשכה תפוח גדול. פזלה לצד גורדויל וחיכה חיוך אוילי.
 אחר־כך, בהשארה מסדרון ריק לרגע, נתקרבה אליו והשיטה
 לעומתו את התפוח הנשוק.

- שך בו, יקירי, טוב הוא! - אמרה מתוך כסוס -
 האין רצונך להיות "אוצרי"? הבעל של מי אתה?
 דברה אליו ב"אתה", בחתוך־הדבור המוני. והיתה
 כמתענגת מאד. פניה האי־יפות, האפורות־מרופשות, לא פסקו
 מחיוך מטומטם. אך עתה עמד גורדויל על ריח משונה.
 חריף, חמוץ, לא־נעים, שהיה ספוג בחלל המסדרון ושנדף
 ביתר עוז משמלות־המוסד שעל החולה. זה היה ריח מיוחד,
 מין תרכובת חדשה של ריחות, שעדיין לא הריח מימיו.
 מפתח חרק במנעול והחולה נסתלקה כהרף־עין, באמרה:
 - ובכן, סָרוּס, אוצרי! אין לי פנאי... אבל תפוח
 יכול אתה לקבל ממני תמיד! להתראות!

מנגד באלכסון נפתחה דלת, הופיעה אחות ומאחוריה פרנצי מיטלדורפר. נשתפך עמהן ערבוב קולות נשים, שנבלטו מתוכו קול מתיפה וקול מצטחק. נצנצו ביעף: מקצתו של אולם מרווח עם טור מטות-ברזל לבנות, חלקו של חלון משובך, כנופיות נשים עירומות לחצאין, ליד אחת המטות. הדלת ננעלה.

בצעדים מהירים נתקרבה פרנצי מיטלדורפר. אחד מפוזמקיה הלבנים והמגושמים של צמר-גפן היה שמוט על גבי נעל-הלבד, ורגל חורת כחושה נחשפה עד למעלה מן הסובך. בלי לברכו ובלי להוציא ניב, תפסה אותו בידו, מתוך עסקנות אלמת, ומשכתהו אל תוך חדר-הבקורים, מקום שכבר נמצאה חולה אחת עם אשה באה בימים. בחדר עמדו שלשה שולחנות עגולים, לא-גדולים, וכמה כסאות וספסלים מרופדים. הוליכה אוהו אל השולחן בזווית, המרוחק משתי הנשים, והם ישבו. מיד עותה פניה לבכי בלא דמעות ופתחה בקול לחש, מבלי הציץ אליו:

— נו, ועכשיו מה יהא? שמא יכול אתה להושיעני?
אין מושיע לי בכל העולם כולו. גם אמא, דמי-ובשרי-
אינה רוצה. הביטה נא, מה רעים פני, כמה עלי לסבול —
מתוך כך נתנה על סביביה מבט נפחד — ואין איש בכל
העולם רוצה להושיעני!

עיניה השחומות היו קרועות לרוחה, דלוחות, נבעתות,
תועות אילך ואילך, והאצבעות השתעשעו בחוצן חלוק-
הפסים הגס.

גורדוייל לא יכול להוציא הגה. לבו נתכווץ בכאב.

גם לא ידע. אם הכירתהו ואם לאו. בזה-אחר-זה העלה מכיסיו את השוקולדה ותפוחי-הזהב והניחם על השלחן. אחר התחיל קולף אחד ומושיט לה פלח אחרי פלח. זו כססה רגע, כמו בעל כרחה, והניחה מיד את החתיכות על השולחן. שוב התחילה בוכה בעינים יבשות.

— אכלי נא, — נתאושש גורדוייל ואמר — זה ישיב

מעט את נפשך!

— איך אוכל לאכול, — יבבה בחשאי — כשאני רוצה הביתה ואין איש בכל מלוא העולם חפץ לעזור לי! קויתי, שאתה תרצה, כשם שעזרת לי אז על ככר-קָרֶל, ועכשיו אני רואה, שגם אתה מקשיח לבך כאבן. שום אדם, בכל העולם כולו! עזבוני פה לבדי ועלי לסבול כל כך! הן מכות אותי ושורטות אותי. לא האחיות!... — תקנה תוך פחד בהמי — אל תחשוב חלילה, שלהן נתכוונתי!... האחיות אסור להן להכות, אף כשהן רוצות!... אין אני אומרת לך, שהאחיות מכות! אבל הנשים מכות אותי ותולשות שערי. נשים רעות הן כאן. חולות אנושות, מטורפות באמת! תמיד הן צועקות וצווחות ואינן נותנות מנוח. מוכרחים תמיד לכלאן בַּמַּטֶּת-הַסְּרִיגִי או בתא הריק.

חיכה פתאם בערמומיות ורמזה בניד-ראש לצד

שתי הנשים:

— שם יושבת גם כן אחת מהן.

גורדוייל הגיש לה פלחי תפוח-זהב, שבלעתם בלי דעת. היא נטלה גם בעצמה מאותם שלפניה על השולחן ולעסה זמן-מה מחרישה, כשראשה המדובלל מורכן.

כעבור רגע פתחה שוב:

— וכל כך למה? שטות שכזו! יכולה אני לסטור על פני בגלל זה! לסטור על פני אני יכולה! שטות איומה כזו! הן לא תאמין, שאין אני יודעת זאת! וכי מי אינו יודע, שאסור לצאת עירומה אל הרחוב? תינוק בעריסה יודע! אלא שזה נשתכח אז ממני... לא שמתי כלל לב... קלות־דעת כזו... לסטור על פני אני יכולה! רציתי רק לראות, אם מטר יורד ולשוב תיכף... קמתי אפוא ויצאתי. ובעת מעשה שכחתי בהחלט, כי עירומה אני, וכי אסור לצאת כך אל הרחוב...

לפתע נתרוממה, נגשה ונתיצבה ליד הכותל, ופניה הפוכות אליו, והתחילה משננת לעצמה במין פתוס יבבני משונה ובהטעמת כל מלה ומלה, כשהיא מסתייעת בתנועת יד ובאצבע זקופה:

— אל תצאי עירומה אל הרחוב! אל תצאי עירומה אל הרחוב! אל תצאי עירומה אל הרחוב!

פעמים אין מספר שנתה פסוק זה, כאילו כדי לחרתו עמוק בלבה, שלא ישתכח ממנה עולמית. פלצות חלפה כתולעת על גבי חוט־השדרה של גורדוייל, מלמעלה למטה; זיעה צוננת נסחטה ממצחו. הפנה ראשו אל שתי הנשים שבזוית השניה כמבקש ישע, אך הללו לא הרגישו כלל בדבר. החולה אכלה מתוך שתיקה מן המאכלים הערוכים לפניה, בעוד שהשניה לטפה ראשה ולחשה אליה בלי הפסק. „זו אוכלת כל הזמן!“ —

עברו רעיון מסיח. קם ונגש אל פרנצי מיטלדורפר.
 - בואי נא. - גמגם ותפס אותה בידה - צריך
 תיכף... עוד מעט והשעה עברה. הן אנו רוצים להשתוחח
 עוד קמעה.

התירא להביט אל פניה. מנגד עיניו לא מש פוזמקה
 המשולשל על גבי הקרק.

כתינוק ציתן הניחה לו החולה להוליכה אל מקומה.
 דומה היה, שדעתה נתקררה במעט. על שפתיה הבהיק
 גם חיוך של מין ספוק-נפש.
 גורדוייל אמר:

- עליך להדק פוזמק אחד שנשמט.
 - אה, הפוזמק! מפני החפזון... לא הספקתי להדקם.
 גם „מהדקי הפוזמקים" אבדו לי. נגנבו. כל מה שהנך
 מניח כאן מתוך היד, נגנב כרגע.
 כפפה עצמה ובתנועה של קוצר-רוח משכה את
 הפוזמק עד למעלה מארכובתה.
 גורדוייל הושיט לה חתיכת שוקולדה, שדחתה אותה
 מעצמה.

- אוכל אחרי-כן. ועכשיו אמור לי, מה יהא!
 עיניך הרואות. כיצד זה כאן! שמע נא את הצוחות והיללות
 שם! אמור בעצמך, אם אפשר כאן להתקיים! האדם
 הכי חלים, לכשיושיבוהו כאן, מוכרח לצאת מדעתו - אני
 ערבה לך! ואין כל פלא! רק צעקות ויללות יומם ולילה!
 ומה יהא? מה יהא, שואלת אני אותך! מרגישה אני,
 שדעתי מטרפת והולכת. אם ישאירוני כאן, סופי לצאת

מדעתי. אין איש שיוכל לנשוא כל זה! זה עשרה שבועות,
עשרה שבועות – שוב עקמה פניה לבכי נטול־דמעות –
ע-ש-רה ש-בו-עות, ע-ש-רה ש-בו-עות!
גורדוייל חש, שעוד רגע ויתפרץ בעצמו בבכי קולני.
יסוריו היו גופניים ממש. נדמה לו, שמימיו עדיין לא חש
צער עמוק ותקיף כזה ושאין בעולם בכלל צער יותר
גדול. הדק שניו ובשארית אונו הבליג על הדמעות, שהחניקו
בגרונו.

בעקשנות מונוטונית שנתה החולה:

ע-ש-רה ש-בו-עות, ע-ש-רה ש-בו-עות!
שלא מדעת נטל פלח תפוח־זהב ושמו בפיו. העסיס
הקריר והחמוץ השיב קצת רוחו. אלא שברגע הראשון לא
ידע, מה לו בפיו, ובהוציאו שנית את הפלח המכוסס
והממועך, הסתכל בו בעיון. עמד על טיבו, וורקו תיכף
אל תחת השולחן. בשימו כף ידו על זרוע החולה, אמר
בתחינה ושוֹלִים:

– הרגעי נא, יקירתי, הרגעי. אכלי תפוח־זהב –
הנה. תראי, הכל יחזור למוטב. מהרה תלכי הביתה. בעוד
כמה ימים, תראי. צריך רק שתהיי שקטה ואז ישלחך
הרופא מעצמו הביתה, כראותו, כי שקטה את ובריאה.
צריך לאכול הכל ולהיות שקטה.

– לא, איני רוצה, איני יכולה! – יבבה העלובה –
אף יום אחד לא! אף שעה אחת לא! מוכרחת אני תיכף
ומיד! איני יכולה להשאר כאן אף רגע אחד! דעתי
מטרפת עלי פה! איני רוצה להשתגע, איני רוצה! אתם,

אתם כולכם, מתחייבים בנפשי! שהבאתם אותי הנה! אני מוכרחת לשוב כהרף-עין הביתה! ברגע זה! שאם לא עכשיו – יהא מאוחר! כי סופי לחלות כאן באמת, ואז לא יוציאוני לחופש עולמית! הכל עזבוני ואין דואג לי. וגם אתה אינך רוצה להושיע לי. ואני קויתי, שאתה תרצה! והנה אף אתה אינך רוצה! אל מי אפנה! אמור לי, אל מי אפנה כעת? שטיינהוף, שטיינהוף! אבוש להראות פני בחוץ. הכל יראו עלי באצבע, כאילו רצחתי נפש! מעתה אין הצלה לי! הכל אבוד! שטיינהוף! עם המשוגעים! וכל זה בשל שטות שכזו! בשל שטות שכזו! ידה היתה שומה כל אותו זמן על פדחתה, וגורדוילל שאל מעוצם רחמיו:

– האם כואב הראש?

– הראש כואב! תמיד כואב הוא! הכל כואב לי כאן! עלי לסבול כל-כך הרבה! בבית הייתי מחלימה זה כבר, ופה אני רק הולכת וחולה מיום ליום! אנא, חביבי, רחמאי, אני מתחננת לפניך – התחילה מלטפת לו ראשו ולסתותיו – מפילה אני תחנתי לפניך כלפני אלהים, חוסה נא, הצילני. לא אשכח לך זאת כל ימי חיי! הצילני נא כל עוד מועד! הן אני צעירה עדיין, חפצה אני חיים. איני רוצה לחלות פה ולהשאר פה לעולם. לא אוכל לספר לך, כמה נורא המקום הזה! אני כורעת לפניך – והיא צנחה באמת על ברכיה – הצילני נא כל עוד מועד!

גורדוילל הקימה והושיבה על הכסא. חור היה כמת וכל גופו מרתית. נכון היה לעשות למענה הכל, אלא שלא

ידע, מה אפשר לעשות. מחו היה אטום לחלוטין ושום רעיון לא נאחו בו. בקול צרוד מהתרגשות פלט:
— אנסה לעשות דבר מה. אעשה כל אשר ביכלתי.
אבל עכשיו הרגעי נא הרגעי נא.

— עליך לדבר מיד עם ההופרט פון אייכנדורף —
הדירקטור שלנו, הרופא הראשי של המוסד. עכשו תמצאהו בבית-ההנהלה. לא בכל יום הוא כאן, אולם היום, שעת שיחה" לו. שלש פעמים בשבוע יש לו שעת שיחה. והיום אפשר לדבר עמו. תבקש אותו מאד... עושה הוא הכל, כשמבקשים אותו מאד... חולה אחת נשתחררה גם כן לביתה לפני ימים מספר. קרוביה בקשוהו מאד — ונעתר להם... וזו היתה באמת חולה קשה. תמיד צעקה ובכתה. אבל קרוביה התחננו לפני ההופרט והניח לה לילך הביתה... הכל תלוי בו. בהופרט פון אייכנדורף. זהו המנהל שלנו. אולם בשם אלהים, אל תאמר, שאני שלחתיך!... זאת אינך רשאי לומר בשום פנים! שאז תקלקל הכל!... — והיא שלחה מבט פוחד לאחוריה, אם לא שמע איש.
אותו רגע האמין גורדוייל לדבריה. אפשר מוטב היה לה באמת, אילו היתה בבית. אפשר היתה מחלימה ביתר מהירות.

— אדבר עם ההופרט, אעשה כל אשר בכחי.
— אם כן עליך לילך תיכף! חפצה אני לדעת מיד תשובתו. תחזור לכאן לומר לי תשובתו. אחכה פה.
גורדוייל הציץ על שעונו.
— לא נשאר אלא חמשה רגעים. לא יהא סיפק

בידי לחזור. לאחר גמר שעת הבקורים אכנס אל ההופרט.
הושיט לך עוד תפוח־זהב, כאילו היה בזה משום
תרופה. פרנצי שמה אותו מיכנית בפה, לעסה זמן־מה
שותקת, נדמתה כמהרהרת מה, ואחר התחילה שוב
מיבבת:

— רואה אתה, עכשיו כבר מאוחר!... לו הלכת תיכף,
הייתי יכולה לילך עוד היום הביתה... היית מביאני הביתה
כמו אז... והנה כבר מאוחר... עכשיו מוכרחה אני שוב
להמתין... אלהים יודע, כמה עלי להמתין עוד!... ואני
הולכת וחולה מיום ליום... עתה אחלה באמת ואז לא תהא
לי הצלה... כשנחלים כאן, שוב אין יוצאים לעולם!... עד
עתה התגברתי, נלחמתי; חשבתי, שמא יחוסו עלי ויקחוני
הביתה... אולם עכשיו אני יכולה לנשוא יותר... עכשיו
מוכרחה אני לחלות באמת...

— לא, לא, לא תחלי! אדרבה, תחלימי מהרה ותלכי
הביתה. אדבר עם ההופרט.

— עם ההופרט... — התחילה פרנצי, פסקה באמצע ונרתעה
בבעתה ממקומה.

הדלת נפתחה והאחות באה להודיע שכבר נשלם
הזמן.

גורדוייל נתרומם, אסף את השוקולדה ושירי תפוחי־
הזהב ומסרם לפרנצי. זו פנתה אל האחות בעסקנות
מרובה:

— עוד רגע אחד, האחות שְׁרָלוֹט, צריכה אני לומר
לו עוד מה.

ואל גורדוייל בלחישה מבוהלת:

– הכנס אליו תיכף!... אתה יודע כבר אל מי...
בקש אותו מאד! אמור לו, שיש לי תינוק קטן בבית
ועלי לדאוג לו... יעשה למען התינוק... לך תיכף! תמצאהו
עכשיו.

במסדרון עוד לותה אותו עד לדלת ועשתה לו סימנים
בראשה ובידה הפנויה, שילך מיד אל ההופרט. לפני הסגר
הדלת ראה עוד שבריר של רגע פניה הדהות, החלולות,
עם העינים התועות, הנפחדות ועם השער המדובלל. הבחין
גם כן, שאותו הפוזמק הימני שוב היה שמוט ומשולשל
על גבי נעל הבית. לבו נשבר בו לעזבה כך, תוך יסורים
לא־אנושיים אלו. אך הדלת ננעלה והכל תם. האחות לותה
אותו מעל המדרגות ונעלה אחריו גם דלת־המבוא.
בחוץ נשאר עומד תחתיו, סמוך לדלת, לשאוף רוח.
היתה בו ההרגשה, שכבר חלף זמן ארוך, אולי כמה ימים,
משנכנס לכאן. תשישות כואבת רחשה באבריו, חֲרוֹן כסה
פניו, כאלו קם עכשיו ממחלה קשה. בלי־הרף צלצל באזניו
קול יבכתה של פרנצי: „ע־ש־רה ש־בו־עות, ע־ש־רה
ש־בו־עות... וְ, אל תצאי עירומה אל הרחוב!“... ועוד קטעים
כיוצא באלה. לא הרגיש, שמטר אלכסוני דקיק התחיל
בינתיים נתז מול פניו. רגע קל היה מעומעם בדעתו: אם
לא ילך באמת לדבר עם ההופרט. אפס תוך־כדי־הרהור
דחה מעצמו רעיון מגוחך זה. מתוך הֶרְגֵל התחיל מחפש
בכיסו סיגריטה. לא מצא אלא זנב קטן, הסתכל בו תחילה
בהיסח הדעת, אחר הציתו וזז ממקומו.

לא עשה צעדים מועטים, והנה נתפרצה שוב אותה צריחה בהמית איומה של קודם לכן. אך הפעם מקרוב יותר. גורדוייל עמד תחתיו מאובן. הצריחה נעלמה כהרף-עין, ככרותה באמצע. לא נשארה אלא אושה דקה-דקה בצבורי הטרפים לצדי השדרה המיותמת, שקלטה בעמדו בסמוך והרגיש אנב-כך בגשם היורד. שלא מדעת, מתוך רגש של חלחלה ותשוקה כאחת, המתין במתיחה פנימית להשנות הצריחה. אך זו לא נשנתה. אז המשיך דרכו אל עבר המוצא.

בטרם 6 שוב היתה הצפיפות רבה. אלא שלא נתן דעתו על כך. כל הזמן לא עזבו מין רגש של אשמה כלפי כל אלה הנענים, שהשאיר שם בצוקתם. ראה את עצמו, כביכול, כבורח מן המחנה, והוא נתביש בעומק נפשו על הרגשת השחרור, אשר נסתמנה בו שלא בטובתו למן הרגע שיצא את האפדן שבעה, ועוד יותר, משעה שעבר סף-השער של שטיינהוף.

בקרבתו פלטה אשה בקול גס, רשעי:

— מפני מה הנך דוחק עצמך כל כך, אברך?! אם

רצונך ברחה, סע באוטו!

גורדוייל הפנה ראשו כדי חצי טפח לצד ימין, שמשם בא הקול, בעוד שכל גופו נשאר כבוש כלבנה בחומה; אך בכל חוג-ראותו לא נמצא אלא שטחו המקומר כלשהו של גב נרחב, איך-סופי, באדרת של אריג שחור, שעיר. הקול הוסיף:

— לך, לך כונתי! במגבעת השחורה!

לא הרחק נצטחק מישהו.
אך עתה הבחין גורדוייל, שמרפקו הימני טבוע
בדבר מה רך וחם. נצנץ רגע בדמיונו שד ענקי וספוגי
של איזו אשה מכוערת וניעור בו רגש תיעוב חריף. בכל
כחו התאמץ לאסוף אליו מרפקו, מה שלא עלה לו
אלא בקושי מרובה, אגב הזזה כלשהי של הגב הענקי.
סמוך לכך הגיע הטרם אל תחנתו האחרונה. הנוסעים
התחילו מפרכסים לצאת. לפני עזבו את הקרון, הפך
גורדוייל את עצמו לצד ימין, כדרך שאדם הופך פניו אל
האבן שנכשל בה, וראה אשה באה בשנים, גוצה ומסורבלת,
עם חתימת שפם שחור ותלתול שעיר לצד הסנטר. נדמה
לו שהיא היא האשה, אשר ישבה קודם בחדר-הבקורים
עם החולה השניה. כרגע צף ועלה לפניו מראה אותו חדר,
החולה הכוססת בשתיקה שבטמטום, וממעל לה, על הקיר
הכתמתם, דמות-דיוקנו של הקיסר פרנץ-יוזף. גורדוייל ירד
ופסע אל תחנת הטרם 59, המוביל אל הרינג. בשום פנים
לא יכול לזכור, אם באמת ראה שם על הכותל תמונתו
של אותו קיסר, מה שהטרידו ברגע זה בעקשנות יתרה.
כי הרי מענין היה לדעת, אם דמיונו אינו חומד לו לצון
עמו ותולה לו תמונת הקיסר על כותל ריק מעיקרו, או
במקומה של תמונה אחרת לגמרי, דרך משל, זו של איזה
פסיכיאטר מפורסם, שנוהג היה לספור זקנו כאותו קיסר:
שני קצוות מחודדים לכאן ולכאן לצדי הסנטר המגולח
שבתוך, ושמשום כך נוצר דמיון-מה בינו לבין הלה?...
חבל, שלא נתן דעתו על כך, בהיותו שם... אבל מה כל

הענין נוגע לו, לעצמו של דבר? כלום זה חשוב?...
 נכנס אל הקרון וישב על המקום היחידי הפנוי,
 סמוך לדלת. בכיס המקטורן מצא עוד סיגריטה שלמה,
 שהייתה נעלמה מזכרונו בהחלט. ובהיסח-דעתו רצה להבעירה.
 והנה אמר מישהו:

— אין זה קרון-מעשנים. אברך! הקרון האחרון הוא
 לצורך זה!

הקול הגס נדמה לו מוכר. בהגביהו עיניו, ראה
 על המקום ממולו אותה אשה מסורבלת, בעלת השפם
 והתלתול השעיר, מישרה אליו מבטה הרע. חמת-פתאום,
 עלתה בו. יחד עם זה חש מעין התכווצות באצטומכה,
 כאילו בלע מה שהוא נתעב מאד. עשה תנועה לקפוץ
 ולירד, אך בו-ברגע זו הטרם. לא היתה ברירה, אנוס היה
 להשאר. עקר את הסיגריטה מפיו והחזירה אל הכיס. אחר
 התישב רוחות, להכעיס, שפל רגליו, ותלה את העינים
 בתלתול שעל סנטר האשה. בשקידה מרובה הביט כך כמה
 דקים וזעמו פג משהו. על התלתול צמחו שלש שערות
 ארוכות, שרק אחת מהן לבנה ושאר השתים שחורות.
 גורדוייל מנה אותן היטב, כמה פעמים, ולא מצא יותר
 משלש, שרק אחת מהן לבנה. אבל קשות היו שלשתן,
 עבות וקשות כחוט-ברזל — זה ניכר היה בסקירה ראשונה,
 ולא הוצרכה בדיקה יתרה. והנה — הרהר בהנאת-נקם —
 מענין היה לראות פרצופה, אילו נגש מישהו שלא במקווה
 ותפס אחת מהן בצבת, או רק באצבעות בלבד (פרכוס
 קל חלף תוך-כדיי-כך אצבעות יד ימינו), ו — מרזט!... הוא

כונן מבטו אל עיני האשה, כאילו כדי לקרוא בהן רושם התלישה המדומה. ואף קרוב הדבר לודאי, – המשיך מהלך מחשבותיו – שאילו תלשו לה שלשתן יחד, היתה חשה ברגע הראשון, זולת המכאוב הגופני, אף קורטוב של צער נפשי על אבודן, כגון על אבוד איזה אבר אמת... ואפשר גם, שהיתה גדמית בעיני עצמה בזמן הראשון יותר מכוערה בלעדיתה, עד שתסכין להעדרן...

– כרטיסי-נסיעה, בבקשה! – קרא בקרבתו הקר

ועוררו ממחשבותיו.

החוץ האפיר והלך; תוך איזו חנויות הוצת החשמל. באחת התחנות קמה בעלת-התלתול ויצאה, בשלחה לפני כן מבט-איבה כלפי גורדוייל. ובעוד זמן קצר עמד הטרם ברחוב הרינג, תחנת-הסיום. והערב במלואו כבר בעיר.